

امکان‌سنجی تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای به منظور توسعه پایدار در گیلان با تأکید بر نگرش مدیران^۱

دکتر نصرالله مولائی هاشجین

دانشیار گروه جغرافیای انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت

دکتر عیسی پوررمضان*

دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

چکیده

تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان با هدف تغییر شیوه سکونت روستائیان این محدوده از حالت پراکنده به نیمه پراکنده و به منظور کاهش مسائل و مشکلات عدیده این روستاها و فراهم نمودن بستری مناسب برای الگوی جدید استقرار در قالب برنامه‌ریزی توسعه کالبدی و به منظور دستیابی به توسعه پایدار روستایی است. از این رو پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و مبنای روش آن توصیفی-تحلیلی می‌باشد. اطلاعات موردنیاز این پژوهش از طریق روش‌های اسنادی و مطالعات میدانی به صورت تکمیل پرس‌شنامه تخصصی مدیران از سه ناحیه جلگه‌ای شرق، مرکزی و غرب گیلان بدست آمده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که دیدگاه مدیران در زمینه تجمیع تیپ روستاها با توجه به اثرات، نتایج و پیامدهای آن در روستاهای جلگه‌ای، مثبت و امکان‌پذیر است ولی با توجه به ساختار اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی روستاهای این نواحی و موانع فرهنگی و اجتماعی موجود در سر راه آن، این برنامه در کوتاه مدت و یا میان مدت عملی و امکان‌پذیر نمی‌باشد. فرهنگ سازی، تهیه و تدوین قوانین و مقررات، حمایت مسئولین و دولت و استفاده از تجارب و نظریات متخصصین و کارشناسان امر برنامه‌ریزی توسعه روستایی از جمله راهکارها و اقداماتی است که می‌تواند مقدمات اجرای این برنامه را فراهم و روند عملی شدن آن را تسریع نماید.

واژگان کلیدی: امکان‌سنجی، تجمیع، تیپ روستا، توسعه پایدار، دیدگاه مدیران، جلگه گیلان

۱. مقاله حاضر بخشی از رساله دکتری با عنوان "امکان‌سنجی تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای به منظور توسعه پایدار در گیلان" است که با راهنمایی استاد ارجمند، دکتر نصرالله مولائی هاشجین تهیه و تدوین شده است.

مقدمه

شکل‌دهی و نظم‌بخشی به عرصه‌های مکانی-فضایی در واقع از آغاز زندگی بشر و از زمان بهره‌گیری از منابع طبیعی پیوسته در مقیاس و مفهومی متفاوت، مطرح بوده است (سعیدی، ۱۳۷۷، ص ۱۴۶). تجمع تیپ روستا^۱ با هدف تغییر شیوه سکونت روستائیان از حالت پراکنده به نیمه پراکنده در روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان است و می‌توان آن را نوعی برنامه‌ریزی توسعه کالبدی سکونت‌گاه‌های روستایی دانست که به عنوان بخشی از فرآیند توسعه روستایی (مولانی هسجین، ۱۳۸۱، ص ۵۳). هدف آن هدایت کالبد محیط روستا در جهت مطلوب و حاصل آن تخصیص بهینه فضا به فعالیت‌های مختلف است (آسایش، ۱۳۸۴، ص ۵). با توجه به اینکه تیپ غالب سکونت‌گاه‌های روستایی بخش جلگه‌ای گیلان پراکنده است، عوامل متعددی از قبیل: وجود شرایط مناسب محیطی، به‌ویژه وجود منابع کافی آب و سهولت دسترسی به آن، رواج بهره‌برداری خصوصی و خانوادگی از منابع آب و خاک، رواج و رونق دامداری و دامپروری در کنار زراعت (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، ۱۳۷۵، ص ۱۲۰)، وجود امنیت نسبی سیاسی، اجتماعی و اقتصادی (سعیدی، ۱۳۷۷، ص ۵۶) و دسترسی به شبکه ارتباطات منطقه‌ای (آسایش، ۱۳۸۴، ص ۷۵) در نحوه شکل‌پذیری و پراکندگی مکانی این تیپ از سکونت‌گاه‌ها نقش دارند. جلگه گیلان با اشغال ۳۵/۸ درصد از فضای استان، حدود ۵۳ درصد از مجموع روستاهای استان را در بر گرفته (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان گیلان، ۱۳۸۵) که به لحاظ برخورداری از تیپ پراکنده، با مسائل و مشکلات عدیده‌ای مواجه‌اند: مشکلات خدمات‌رسانی و هزینه‌های بالای آن، تخریب و کاهش سطح اراضی حاصل‌خیز کشاورزی و تبدیل آنها به کاربری مسکونی و سایر کاربری‌ها، عدم بهره‌برداری بهینه از فضای روستا، پایین بودن سطح درآمدی روستائیان و... از نمونه‌های بارز این مشکلات به شمار می‌روند. بنا بر این اصلاح بافت کالبدی سکونت‌گاه‌های روستایی جلگه گیلان، به منظور کاهش مسائل و مشکلات فوق و ایجاد بستری مناسب برای پیدایش الگوی جدید زیست در این بخش امری ضروری به نظر می‌رسد. از این رو می‌بایست سازمان فضایی مطلوبی برای استقرار سکونت‌گاه‌های روستایی این نواحی پدید آید تا شرایط برای بهره‌برداری بهینه از منابع و امکانات محیطی فراهم شود و روند توسعه اقتصادی-اجتماعی آنها تسریع گردد. در این پژوهش ابتدا با بیان مسئله و تشریح مفهوم و ابعاد این برنامه، به ادبیات موضوع پرداخته شده و با بیان ویژگی‌های جغرافیایی و جمعیتی محدوده مورد مطالعه امکان‌تجمع تیپ روستاهای جلگه‌ای گیلان با توجه به امکانات و قابلیت‌های روستاهای این محدوده به منظور دستیابی به توسعه پایدار مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. در پایان فرضیه‌های این پژوهش آزمون، و راهکارهای پیشنهادی ارائه و نتیجه‌گیری شده است.

طرح مسئله و ضرورت تحقیق

الگوی سکونت‌گاه‌های روستایی، بین سکونت‌گاه‌های پراکنده و مجتمع تغییر می‌کند که این تغییر به محیط طبیعی، فرهنگ، سازمان اجتماعی، اثرات سیاسی و فعالیت‌های اقتصادی بستگی دارد (Norton، 2007، p444). تیپ غالب

1- Rural type gathering

2- Rural settlements physical development planning

سکونتگاه‌های روستایی بخش جلگه‌ای گیلان، پراکنده می‌باشد (مهدوی، ۱۳۷۷، ص ۱۷) که وجود شرایط مناسب محیط طبیعی و انسانی از مهمترین عوامل موثر در نحوه شکل‌پذیری و پراکندگی مکانی این تیپ از سکونت‌گاه‌ها به شمار می‌روند. یکی از مسائل و مشکلات امروزی سکونت‌گاه‌های روستایی بخش جلگه‌ای گیلان، نابسامانی بافت کالبدی آنها است که ضرورت برنامه‌ریزی و ساماندهی در این سکونت‌گاه‌ها را ایجاب می‌کند. نابسامانی بافت کالبدی سکونتگاه‌های روستایی بخش جلگه‌ای گیلان که با الزامات توسعه و تحول در شرایط کنونی سازگار نیست، باعث شده تا: ارائه خدمات و امکانات به آنها مشکل ولذا هزینه‌های خدمات‌رسانی به چندین برابر افزایش یابد، اراضی مستعد و حاصل‌خیز کشاورزی در حال تخریب و نابودی شود، مساحت قابل توجه‌ای از اراضی بسیار حاصل‌خیز به محوطه‌های مسکونی اختصاص می‌یابد و در مجموع بصورت بهینه از فضای روستا استفاده نشود. بنابراین اصلاح بافت کالبدی سکونت‌گاه‌های روستایی بخش جلگه‌ای گیلان، به منظور کاهش مسائل و مشکلات خدمات‌رسانی و هزینه‌های آنها، جلوگیری از روند تخریب اراضی حاصل‌خیز کشاورزی و ضرورت حفظ کاربری آنها، استفاده مطلوب از فضای روستا و در نهایت تعدیل سرانه مسکونی و اختصاص مازاد آن به فعالیت‌های کشاورزی و سایر کاربری‌های مورد نیاز، بستری مناسب را برای پیدایش الگوی جدید زیست در جلگه گیلان فراهم می‌آورد. از این رو می‌بایست سازمان فضایی مطلوبی برای استقرار مسکن این نواحی پدید آید تا شرایط برای بهره‌برداری بهینه از منابع و امکانات محیطی فراهم شود و روند توسعه اقتصادی- اجتماعی آنها تسریع گردد. لذا به نظر می‌رسد تجمیع تیپ روستاها در جلگه گیلان به مفهوم هدایت و تغییر شیوه سکونت‌از حالت پراکنده به نیمه پراکنده در قالب برنامه‌ریزی توسعه کالبدی سکونت‌گاه‌های روستایی می‌تواند بعنوان راهبردی در جهت کاهش مسائل و مشکلات فوق و دستیابی به توسعه پایدار روستایی ارائه شود. این پژوهش به دنبال بررسی امکان تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای گیلان به منظور توسعه پایدار در قالب برنامه‌ریزی توسعه کالبدی سکونتگاه‌های روستایی است که به عنوان بخشی از فرآیند توسعه روستایی هدف آن هدایت کالبد محیط روستا در جهت مطلوب و حاصل آن تخصیص بهینه فضا به فعالیت‌های مختلف می‌باشد. براین اساس سوال اصلی این تحقیق عبارت است از:

آیا تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای گیلان به منظور دستیابی به توسعه پایدار روستایی امکان‌پذیر است؟

فرضیه‌های تحقیق

- با توجه به سوال اصلی تحقیق و به منظور دستیابی به اهداف آن، فرضیه‌های این تحقیق عبارتند از:
- تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای گیلان به منظور دستیابی به توسعه پایدار روستایی، امکان‌پذیر است.
  - تجمیع تیپ روستاها در کاهش مسائل و مشکلات و هزینه‌های خدمات‌رسانی روستاهای جلگه‌ای و تسریع در روند ارائه خدمات به آنها نقش دارد.
  - تجمیع تیپ روستاها زمینه دستیابی روستاهای جلگه‌ای را به توسعه پایدار روستایی در بلندمدت فراهم می‌آورد.

اهداف تحقیق

با توجه به ویژگی‌های جغرافیایی سکونت‌گاه‌های روستایی بخش جلگه‌ای گیلان، امکان سنجی تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای گیلان به منظور دستیابی به توسعه پایدار روستایی در قالب رابطه انسان- محیطی، هدف این تحقیق بوده و سعی در تأکید و مطالعه بر روی جنبه‌ها و موارد زیر زیر بوده است :

- بررسی امکان تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان از دیدگاه مدیران
- تعیین دیدگاه مدیران در زمینه امکان تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان
- تعیین محدودیت‌ها و تنگناهای تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان
- بررسی مسائل و مشکلات موجود بر سر راه تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان
- بررسی پیامدها و اثرات تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای بخش گیلان
- تعیین زمینه‌های تجمیع تیپ روستاها در بخش جلگه‌ای گیلان
- تعیین راهکارهای تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان

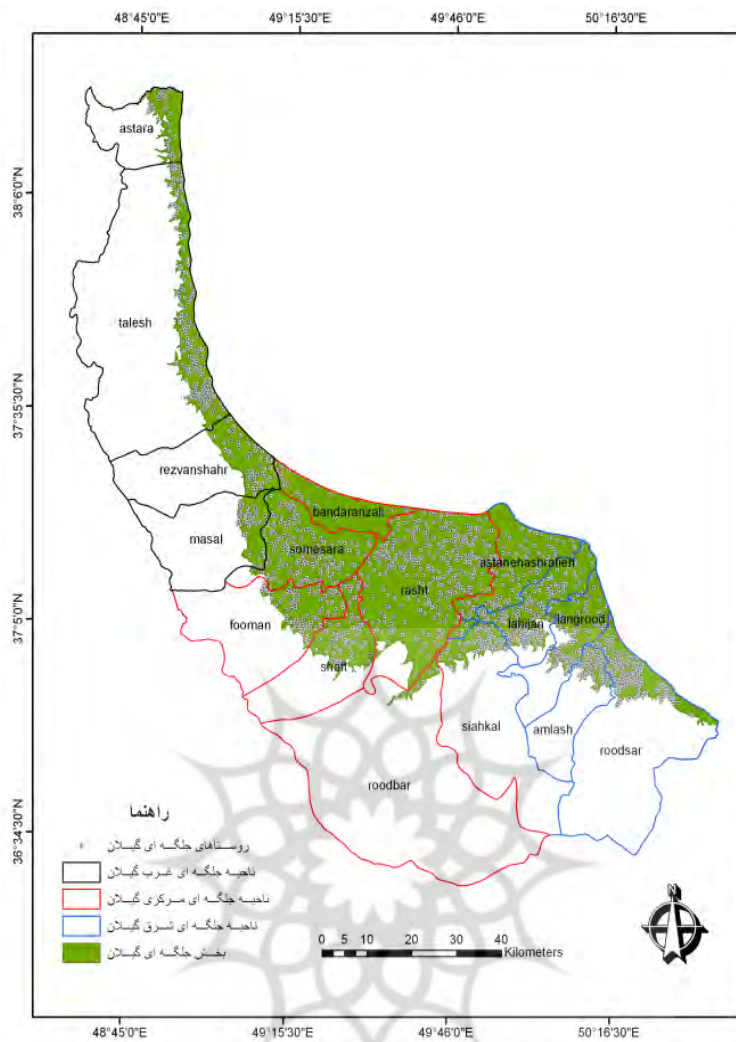
پیشینه تحقیق

بررسی و ارزیابی سیاست‌ها و خط مشی‌هایی که در سایر کشورهای جهان برای برنامه‌ریزی روستایی به‌طور اعم و برنامه‌ریزی سکونت‌گاه‌های روستایی به‌طور اخص ارائه و یا اجرا شده، ضروری می‌باشد. چرا که در برنامه‌ریزی روستایی وسعت نظر و بینش نظری لازم را می‌دهد، به طوری که می‌توان در اتخاذ تصمیم با آگاهی و دقت بیشتری عمل نمود. رضوانی (۱۳۷۵، ص ۳۳۸) در مقاله‌ای تحت عنوان سیاست‌ها و خط‌مشی برنامه‌ریزی سکونت‌گاه‌های روستایی، تجربه کشور انگلیس را مورد بررسی قرار داده است. برنامه‌ریزی سکونت‌گاه‌های روستایی در این کشور طی سالهای ۱۹۴۵-۱۹۸۰ در قالب طرح‌های توسعه و با ماهیت تمرکزگرا صورت گرفته که متمرکز نمودن توسعه مسکن برای جلوگیری از توسعه پراکنده و نامناسب، اصلاح الگوی سکونتگاه‌ها و کاهش سکونتگاه‌های پراکنده، کمک به افزایش تولید کشاورزی، کاهش هزینه‌های خدمات‌رسانی، حفظ تعداد جمعیت در روستاها و متوقف کردن مهاجرت آنها به شهرها و بهبود کیفیت زندگی روستایی، مواردی از آن بوده است. باوقار (۱۳۷۵، ص ۱۷۶) در پژوهشی با عنوان علل ایجاد روستاهای پراکنده در داخل جنگل‌های گیلان و چگونگی تجمیع آنها، اظهار می‌دارد که روستاهای استان گیلان و بویژه روستاهای جلگه‌ای گیلان، نه فقط پراکنده و گسترده بوده بلکه در داخل هر روستا فرهنگ جدا زیستن و دور بودن خانوارها از هم نیز به شدت حکم فرما می‌باشد. این پدیده از یک طرف سطوح قابل توجهی از اراضی حاصلخیز جلگه‌های گیلان را بعنوان فضای مسکونی پراکنده، اشغال و از استفاده مطلوب خارج نموده و از طرفی دیگر هزینه‌های خدمات‌رسانی و عمرانی روستاها را به چندین برابر افزایش داده و در مواردی انجام و ارائه خدمات را مشکل و غیر ممکن ساخته است. لذا در این ارتباط و در جهت استفاده هر چه بهتر و بیشتر از فضای روستا و ارائه خدمات به آنها و کاهش هزینه‌های خدمات‌رسانی، تجمیع سکونتگاه‌های روستایی را بعنوان یک راهبرد موثر پیشنهاد می‌کند. دکتر نصراله مولائی هاشجین (۱۳۸۴، ص ۲۹) در تهیه سند توسعه شهرستانهای رشت و ماسال، با توجه به تنگناها و محدودیت‌های موجود در سر راه توسعه این شهرستانها که مشکلات خدمات‌رسانی به علت پراکنده بودن

سکونتگاه‌های روستایی و نیز تغییر کاربری اراضی کشاورزی به سایر کاربری‌ها و استفاده غیر اصولی از آنها نمونه‌های بارز آن می‌باشد، تجمیع تیپ سکونتگاه‌های روستایی به منظور جلوگیری از تخریب اراضی کشاورزی و کاهش هزینه‌های خدمات‌رسانی به آنها و آلودگی زیست محیطی را به‌عنوان یکی از راهبردهای بلند مدت توسعه این شهرستانها پیشنهاد می‌کند (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان گیلان، ۱۳۸۴). بنابراین مشاهده می‌شود که با توجه به جدید بودن موضوع تاکنون مطالعه‌ای با این عنوان در هیچ یک از سطوح ملی، منطقه‌ای و ناحیه‌ای صورت نگرفته‌است. البته منابع متعددی در زمینه تجمیع روستاها که موضوع بحث مطالعات روستایی دهه ۱۳۷۰ کشورما بوده، وجود دارد که با موضوع مورد مطالعه حاضر کاملاً متفاوت است.

شیوه پژوهش

تحقیق حاضر با عنوان امکان‌سنجی تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای به منظور توسعه پایدار روستایی در گیلان که مطالعه‌ای پهنانگراست، از نظر هدف کاربردی و مبنای روش آن توصیفی-تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری شامل مدیران بخش جلگه‌ای گیلان است که در یکی از نهادها و سازمانهای ذیربط نظیر: استانداری، فرمانداری، بخشداری، دهیاری، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و... اشتغال دارند که با توجه به تعدد آنها، از طریق روش نمونه‌گیری تصادفی، از تعداد ۱۷۸ نفر از این مدیران اقدام به تکمیل پرسش‌نامه شده است. به منظور شناسایی ماهیت و ابعاد موضوع تحقیق اطلاعات مورد نیاز از طریق روش‌های اسنادی و میدانی بدست آمده است. بدین ترتیب که در بخش مطالعات اسنادی، ابتدا به بررسی سوابق و پیشینه موضوع مورد مطالعه و تبیین چارچوب نظری - مفهومی تحقیق با استفاده از منابع و اسناد کتابخانه‌ای پرداخته سپس در مطالعات پیمایشی و میدانی، با تکمیل پرسشنامه از مدیران نواحی جلگه‌ای شرق، مرکزی و غرب، و از طریق مشاهده و مصاحبه برای دستیابی به اطلاعات مورد نیاز و تکمیل مطالعات کتابخانه‌ای اقدام شده است. پس از جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز، استخراج و طبقه‌بندی اطلاعات مربوط به پرسشنامه مدیران در قالب نقشه‌ها، جداول و نمودارها صورت گرفته است. پس از جمع‌آوری، سازماندهی و طبقه‌بندی اطلاعات، گام بعدی آماده کردن آنها برای تجزیه و تحلیل و ترکیب در چارچوب هدف تحقیق بوده است. کلیه عملیات آماری و داده‌پردازی با استفاده از نرم‌افزارهای Spss و Excel برای تهیه نمودارها و جداول انجام گرفته است. همچنین به منظور بیان مصور اطلاعات و تهیه نقشه، از نرم افزار Arc GIS استفاده شده است.

نقشه شماره ۱: نقشه بخش جلگه‌ای گیلان بر اساس سازمان فضایی

منبع: معاونت برنامه‌ریزی استانداری گیلان، ۱۳۸۷، واحد GIS

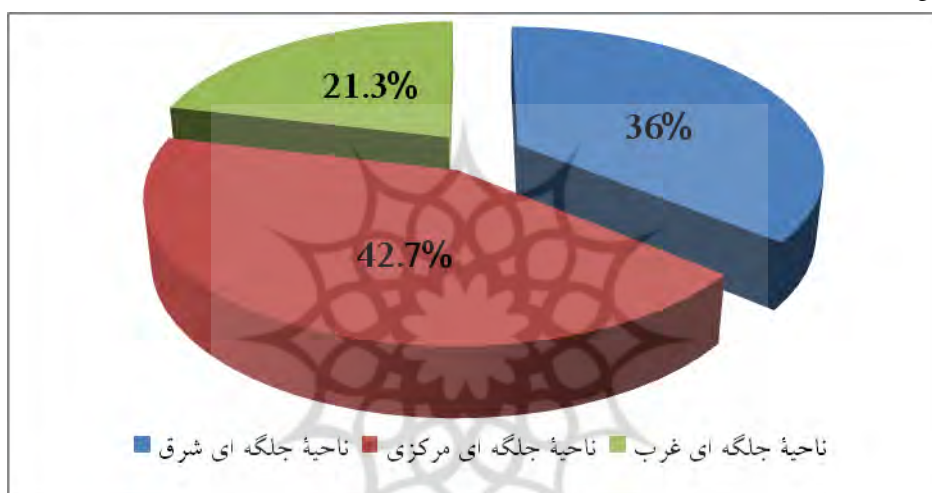
یافته‌های تحقیق

جامعه مدیران که در زمینه تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای گیلان، به‌اظ نظر پرداخته‌اند، شامل: مدیر کل امور روستایی استانداری گیلان، مدیران بنیاد مسکن و جهاد کشاورزی شهرستان‌های استان گیلان، فرمانداران، بخشداران و دهیاران، مدیرکل آب منطقه‌ای، برق، گاز، مخابرات، راه و ترابری، منابع طبیعی و محیط‌زیست استان گیلان می‌باشند که تعداد ۱۷۸ پرسش‌نامه را تکمیل کرده‌اند. از مجموع پرسش‌نامه تخصصی مدیران، ۶۴ پرسش‌نامه با ۳۶٪ به مدیران شرق، ۷۶ پرسش‌نامه با ۴۲/۷٪ به مدیران مرکزی و ۳۸ پرسش‌نامه با ۲۱/۴٪ به مدیران غرب گیلان اختصاص دارد.

جدول شماره ۱: توزیع پرسش‌نامه مدیران به تفکیک نواحی جلگه‌ای گیلان

شرح	تعداد	درصد	توضیحات
جلگه گیلان	۱۷۸	۱۰۰	مدیران کل امور روستایی، بنیاد مسکن، اداره راه آب، برق، گاز، تلفن، محیط‌زیست و منابع طبیعی، جهاد کشاورزی، فرمانداران، بخشداران و دهیاران روستاهای نمونه
ناحیه جلگه‌ای شرق	۶۴	۳۶	۶ پرسشنامه بنیاد مسکن، جهاد کشاورزی، فرمانداران، ۱۵ پرسشنامه بخشداران، ۳۲ پرسشنامه دهیاران روستاهای نمونه
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۷۶	۴۲٫۷	۶ پرسشنامه مدیران بنیاد مسکن و مدیر کل، ۴ پرسشنامه جهاد کشاورزی و مدیر کل، ۱ پرسشنامه مدیرکل امور روستایی، اداره راه آب، برق، گاز، تلفن، منابع طبیعی و محیط‌زیست و ۴ پرسشنامه فرمانداران، ۱۵ پرسشنامه بخشداران، ۳۴ پرسشنامه دهیاران روستاهای نمونه
ناحیه جلگه‌ای غرب	۳۸	۲۱٫۳	۴ پرسشنامه مدیران بنیاد مسکن، جهاد کشاورزی، ۴ پرسشنامه فرمانداران، ۱۰ پرسشنامه بخشداران و ۱۶ پرسشنامه دهیاران روستاهای نمونه

مأخذ: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

نمودار شماره ۲: نمودار درصد توزیع پرسش‌نامه مدیران به تفکیک نواحی جلگه‌ای گیلان

۱- آشنایی مدیران با تجمیع تیپ روستا
 بررسی‌های مربوط به دیدگاه مدیران در زمینه میزان آشنایی آنها با تجمیع تیپ روستا در بخش جلگه‌ای گیلان نشان می‌دهد که ۸۸/۲٪ مدیران با تجمیع تیپ روستا آشنایی دارند و ۱۱/۸٪ درصد بقیه آشنایی با طرح مذکور ندارند. طبق همین بررسی‌ها میزان آشنایی با تجمیع تیپ روستا در بین مدیران ناحیه جلگه‌ای شرق با ۹۲/۲٪ بیش از نواحی جلگه‌ای مرکزی و غرب بوده است.

جدول شماره ۲: آشنایی مدیران با طرح تجمیع تیپ روستا

شرح	بلی (آشنا هستم)		خیر (آشنا نیستم)	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۱۵۷	۸۸/۲	۲۱	۱۱/۸
ناحیه جلگه‌ای شرق	۵۹	۹۲/۲	۵	۷/۸
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۶۷	۸۸/۲	۹	۱۱/۸
ناحیه جلگه‌ای غرب	۳۱	۸۱/۶	۷	۱۸/۴

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۲- میزان آشنایی مدیران با تجمیع تیپ روستا

میزان آشنایی مدیران با تجمیع تیپ روستا در بخش جلگه‌ای گیلان متفاوت است. بطوریکه ۱۲/۹٪ مدیران کاملاً با طرح آشنایی دارند، ۶۱/۸٪ تا حدود زیادی با طرح آشنایی دارند، ۲۲/۵٪ آشنایی کمی با طرح دارند و ۲/۸٪ نیز اطلاعی از طرح ندارند. براساس این آمار می‌توان استنباط نمود که ۷۴/۷٪ درصد از کل مدیران، بین ۵۰ تا ۱۰۰ درصد از طرح تجمیع تیپ روستا اطلاع و با آن آشنایی دارند.

جدول شماره ۳: میزان آشنایی مدیران با تجمیع تیپ روستا

شرح	کاملاً طرح را می‌شناسم		تا حدود زیادی با طرح آشناهستم		اطلاع کمی از طرح دارم		اطلاعی از طرح ندارم	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۲۳	۱۲/۹	۱۱۰	۶۱/۸	۴۰	۲۲/۵	۵	۲/۸
ناحیه جلگه‌ای شرق	۱۰	۱۵/۶	۳۹	۶۰/۹	۱۴	۲۱/۹	۱	۱/۶
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۹	۱۱/۸	۴۶	۶۰/۵	۱۸	۲۳/۷	۳	۴
ناحیه جلگه‌ای غرب	۴	۱۰/۵	۲۵	۶۵/۸	۸	۲۱	۱	۲/۶

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۳- نتایج و اثرات تجمیع تیپ روستا

اظهار نظر مدیران در زمینه نتایج و اثرات تجمیع تیپ روستا حاکی از آن است که، ۳۷/۱٪ از مدیران به کاهش مشکلات خدمات‌رسانی، ۲۳٪ به استفاده مطلوب از محیط روستا، ۱۴/۶٪ به افزایش سطح اراضی کشاورزی، ۱۳/۵٪ به جلوگیری از مهاجرت روستائیان و ۱/۱٪ نیز به سایر موارد از قبیل: ایجاد امنیت و رفاه بیشتر، روابط و مناسبات اجتماعی وسیع‌تر اشاره کرده‌اند. با توجه به اظهار نظر مدیران، کاهش مسائل و مشکلات خدمات‌رسانی با ۳۷/۱٪ مهمترین نتیجه و تأثیر تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای گیلان خواهد بود.

جدول شماره ۴: نتایج و اثرات تجمیع تیپ روستاها از دیدگاه مدیران

شرح	کاهش مشکلات خدمات‌رسانی		استفاده مطلوب از محیط روستا		افزایش سطح اراضی کشاورزی و ...		جلوگیری از مهاجرت روستائیان		حفظ محیط طبیعی روستا		سایر	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
جلگه گیلان	۶۶	۳۷/۱	۴۱	۲۳	۲۶	۱۴/۶	۲۴	۱۳/۵	۱۹	۱۰/۷	۲	۱/۱
ناحیه جلگه‌ای شرق	۲۵	۳۹/۱	۱۴	۲۱/۹	۹	۱۴/۱	۱۱	۱۷/۲	۷	۶/۴	۱	۱/۶
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۲۸	۳۶/۸	۱۸	۲۳/۷	۱۱	۱۴/۵	۱۰	۱۳/۲	۸	۱۰/۵	۱	۱/۳
ناحیه جلگه‌ای غرب	۱۳	۳۴/۲	۹	۲۳/۷	۶	۱۵/۸	۳	۷/۹	۷	۱۸/۴	-	-

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۴- معایب تیپ پراکنده روستاهای بخش جلگه‌ای

در تعیین معایب تیپ پراکنده روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان شاخص‌هایی از قبیل: عدم ارائه خدمات آسان به روستائیان، تخریب اراضی کشاورزی، عدم استفاده مطلوب از فضای روستا و بالابودن سرانه مسکونی مورد استفاده قرار گرفته است. بر این اساس ۳۹/۳٪ مدیران به عدم ارائه خدمات آسان، ۲۱/۳٪ به تخریب اراضی کشاورزی، ۲۲٪

به عدم استفاده مطلوب از فضای روستا، ۱۵/۷٪ به بالا بودن میزان سرانه مسکونی و در نهایت ۱/۷٪ نیز به گزینه سایر موارد اشاره کرده‌اند.

جدول شماره ۵: معایب تیپ پراکنده روستاهای بخش جلگه‌ای از دیدگاه مدیران

شرح	عدم ارائه خدمات آسان به روستائیان		تخریب اراضی کشاورزی		عدم استفاده مطلوب از فضای روستا		بالا بودن سرانه مسکونی		سایر (دسترسی به خدمات در سطح روستا، امنیت و ...)	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۷۰	۳۹/۳	۳۸	۲۱/۳	۳۹	۲۲	۲۸	۱۵/۷	۳	۱/۷
ناحیه جلگه‌ای شرق	۲۱	۳۲/۸	۱۶	۲۵	۱۴	۲۱/۹	۱۳	۲۰/۳	-	-
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۳۸	۵۰	۱۵	۱۹/۷	۱۵	۱۹/۷	۶	۸	۲	۲/۶
ناحیه جلگه‌ای غرب	۱۱	۲۹	۷	۱۸/۴	۱۰	۲۶/۳	۹	۲۳/۷	۱	۲/۶

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۵- موافقت مدیران با تجمیع تیپ روستا

نتایج بررسی در زمینه موافقت مدیران با تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان در جدول شماره (۶) آمده است. براین اساس ۹۱/۶٪ مدیران موافق تجمیع تیپ روستا و ۸/۴٪ نیز مخالف آن بوده‌اند. بررسی‌های مربوط به موافقت مدیران با تجمیع تیپ روستا در سه ناحیه جلگه‌ای شرق، مرکزی و غرب نیز نشان می‌دهد که مدیران ناحیه جلگه‌ای مرکزی با ۹۴/۷٪ درصد موافقت و تمایل بیشتری به تجمیع تیپ روستا در محدوده مورد مطالعه نسبت به دو نواحی جلگه‌ای شرق با ۸۷/۵٪ و غرب ۹۲/۱٪ دارند.

جدول شماره ۶: موافقت مدیران با تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای

شرح	بلی (موافق)		خیر (مخالف)	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۱۶۳	۹۱/۶	۱۵	۸/۴
ناحیه جلگه‌ای شرق	۵۶	۸۷/۵	۸	۱۲/۵
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۷۲	۹۴/۷	۴	۵/۳
ناحیه جلگه‌ای غرب	۳۵	۹۲/۱	۳	۷/۸

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

به طور کلی کاهش مشکلات و هزینه‌های خدمات‌رسانی به روستائیان و امکان خدمات‌دهی مناسب به آنها، برنامه‌ریزی و استفاده بهینه از اراضی روستا، حفظ اراضی کشاورزی روستا و استفاده بیشتر روستائیان از این اراضی و در نهایت حفظ بستر تولید، اجرای آسانتر پروژه‌های عمرانی در سطح روستاها، فراهم‌سازی زمینه‌های توسعه پایدار اقتصادی و اجتماعی در این نوع از روستا، از مهمترین دلایل موافقت مدیران با طرح تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای گیلان و عدم پاسخگویی این طرح به نیازهای اساسی روستا و مسیر نبودن امکان توسعه پایدار روستایی از مهم‌ترین دلایل مخالفت مدیران با طرح مذکور بوده است.

۶- میزان موافقت مدیران با تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای

بررسی‌های مربوط به میزان موافقت مدیران با تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای گیلان حاکی از آن است که، ۵۹٪ مدیران با تجمیع تیپ روستاها کاملاً موافق (زیاد)، ۳۰/۹٪ تا حدود زیادی موافق (متوسط) و ۱۰/۱٪ تقریباً موافق (کم) با تجمیع تیپ روستاها در محدوده جلگه گیلان بوده‌اند.

جدول شماره ۷: میزان موافقت مدیران با تجمیع تیپ روستاها

تقریباً موافق (کم)		تا حدود زیادی موافق (متوسط)		کاملاً موافق (زیاد)		شرح
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۰/۱	۱۸	۳۰/۹	۵۵	۵۹	۱۰۵	جلگه گیلان
۹/۴	۶	۳۱/۳	۲۰	۵۹/۴	۳۸	ناحیه جلگه‌ای شرق
۱۰/۵	۸	۳۰/۳	۲۳	۵۹/۳	۴۵	ناحیه جلگه‌ای مرکزی
۱۱/۸	۴	۳۱/۶	۱۲	۵۸/۸	۲۲	ناحیه جلگه‌ای غرب

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۷- میزان مساحت اختصاص یافته به کاربری مسکونی

میزان مساحت اختصاص یافته به کاربری مسکونی (خانه، حیاط، انبار...) در روستاهای جلگه‌ای گیلان، از نظر ۴۰/۵٪ از مدیران زیاد، ۳۶/۵٪ مناسب و ۲۳٪ کم می‌باشد. طبق بررسی‌های صورت گرفته در زمینه مساحت اختصاص یافته به کاربری مسکونی در روستاهای جلگه‌ای، مدیران ناحیه جلگه‌ای غرب با ۴۲/۱٪ بیش از مدیران ناحیه جلگه‌ای شرق با ۴۰/۶٪ و ناحیه جلگه‌ای مرکزی با ۳۹/۵٪ زیاد بودن مساحت اختصاص یافته به کاربری مسکونی در روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان را تأیید کرده‌اند.

جدول شماره ۸: میزان مساحت اختصاص یافته به کاربری مسکونی از دیدگاه مدیران

کم		مناسب		زیاد		شرح
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۲۳	۴۱	۳۶/۵	۶۵	۴۰/۵	۷۲	جلگه گیلان
۲۳/۴	۱۵	۳۶	۲۳	۴۰/۶	۲۶	ناحیه جلگه‌ای شرق
۲۲/۴	۱۷	۳۸/۲	۲۹	۳۹/۵	۳۰	ناحیه جلگه‌ای مرکزی
۲۳/۷	۹	۳۴/۲	۱۳	۴۲/۱	۱۶	ناحیه جلگه‌ای غرب

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۸- اثرات اختصاص مساحت زیاد به کاربری مسکونی بر سطح اراضی کشاورزی

یکی از مهم‌ترین معایب روستاهای تیپ پراکنده جلگه گیلان، اختصاص مساحت زیاد به کاربری مسکونی می‌باشد که با توجه به مطالعات میدانی صورت گرفته در برخی از روستا به بیش از ۲ هزار مترمربع نیز می‌رسد. اثرات اختصاص مساحت زیاد به کاربری مسکونی بر سطح اراضی کشاورزی، از نظر ۶۱/۳٪ از مدیران به زیاد، ۳۳/۷٪ کم و ۵/۱٪ نیز اظهار داشته‌اند که این موضوع بی‌تأثیر بوده است.

جدول شماره ۹: اثرات اختصاص مساحت زیاد به کاربری مسکونی بر سطح اراضی کشاورزی از دیدگاه مدیران

شرح	زیاد		کم		تأثیر ندارد	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۱۰۹	۶۱/۲	۶۰	۳۳/۷	۹	۵/۱
ناحیه جلگه‌ای شرق	۴۱	۶۴/۱	۱۹	۲۹/۷	۴	۶/۲
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۴۳	۵۶/۶	۳۰	۳۹/۵	۳	۳/۹
ناحیه جلگه‌ای غرب	۲۵	۶۵/۸	۱۱	۲۸/۹	۲	۵/۳

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۹- امکان ساخت واحدهای مسکونی دو یا سه طبقه در روستاهای بخش جلگه‌ای براساس نتایج بدست آمده امکان ساخت واحدهای مسکونی دو یا سه طبقه در روستاهای بخش جلگه‌ای به منظور استفاده بهینه از فضای روستا و نیز کاهش سرانه مسکونی، از دیدگاه ۷۱/۳٪ مدیران امکان‌پذیر و از دیدگاه ۲۸/۷٪ بقیه، امکان‌پذیر نمی‌باشد.

جدول شماره ۱۰: امکان ساخت واحدهای مسکونی دو یا سه طبقه در روستاهای جلگه‌ای از دیدگاه مدیران

شرح	بلی		خیر	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۱۲۷	۷۱/۳	۵۱	۲۸/۷
ناحیه جلگه‌ای شرق	۴۵	۷۰/۳	۱۹	۲۹/۷
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۵۵	۷۲/۴	۲۱	۲۷/۶
ناحیه جلگه‌ای غرب	۲۷	۷۱/۱	۱۱	۲۸/۹

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۱۰- میزان امکان ساخت واحدهای مسکونی دو یا سه طبقه در روستاهای جلگه‌ای

بررسی‌های صورت گرفته در زمینه میزان امکان ساخت واحدهای مسکونی دو یا سه طبقه در روستاهای جلگه‌ای نشان می‌دهد که، ۶۱/۸٪ درصد مدیران امکان این کار زیاد، ۱۳/۵٪ امکان آنرا متوسط و ۱۸٪ امکان آنرا کم اظهار کرده‌اند. همچنین ۶/۷٪ مدیران نیز ساخت واحدهای مسکونی دو یا سه طبقه را در روستاهای جلگه‌ای گیلان امکان‌پذیر ندانسته‌اند.

جدول شماره ۱۱: میزان امکان ساخت واحدهای مسکونی دو یا سه طبقه در روستاهای جلگه‌ای از دیدگاه مدیران

شرح	زیاد		متوسط		کم		امکان‌پذیر نیست	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۱۱۰	۶۱/۸	۲۴	۱۳/۵	۳۲	۱۸	۱۲	۶/۷
ناحیه جلگه‌ای شرق	۴۱	۶۴/۱	۸	۱۲/۵	۱۰	۱۵/۶	۵	۷/۸
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۴۷	۶۰/۸	۱۲	۱۵/۸	۱۳	۱۷/۱	۴	۵/۳
ناحیه جلگه‌ای غرب	۲۲	۵۷/۹	۴	۱۰/۵	۹	۲۳/۷	۳	۱۰/۵

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۱۱- متوسط سطح کاربری مسکونی

متوسط سطح کاربری مسکونی در روستاهای بخش جلگه‌ای، از نظر ۲۵/۸٪ مدیران کمتر از ۲۰۰ مترمربع، ۵۴/۵٪ ۲۰۰ تا ۴۰۰ مترمربع، ۱۲/۹٪ ۴۰۰ تا ۶۰۰ مترمربع و از نظر ۶/۷٪ مدیران نیز ۶۰۰ مترمربع و بالاتر اظهار شده است. با

توجه به اظهار نظر مدیران استان گیلان می‌توان دریافت که مجموعاً ۱۴۴ نفر از مدیران با حدود ۸۱٪ متوسط سطح کاربری مسکونی را در روستاهای جلگه‌ای زیر ۴۰۰ مترمربع بیان کرده‌اند که این میزان با متوسط سطح کاربری مسکونی روستاهای این محدوده در شرایط فعلی فاصله بسیار زیادی دارد.

جدول شماره ۱۲: متوسط سطح کاربری مسکونی در روستاهای بخش جلگه‌ای از دیدگاه مدیران

شرح	۲۰۰-۱۰۰ مترمربع		۴۰۰-۲۰۰ مترمربع		۶۰۰-۴۰۰ مترمربع		۶۰۰ مترمربع و بیشتر	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۵۶	۳۱/۵	۸۷	۴۸/۹	۲۳	۱۲/۹	۱۲	۶/۷
ناحیه جلگه‌ای شرق	۲۱	۳۲/۸	۳۰	۴۶/۸	۹	۱۴/۱	۴	۶/۳
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۲۲	۲۸/۹	۳۹	۵۱/۳	۹	۱۱/۸	۶۰	۷/۹
ناحیه جلگه‌ای غرب	۱۳	۳۴/۲	۱۸	۴۷/۴	۵	۱۳/۲	۲	۵/۳

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۱۲- سرانه مسکونی مطلوب کاربری مسکونی

سرانه مسکونی مطلوب کاربری مسکونی از دیدگاه مدیران در روستاهای بخش جلگه‌ای درجدول شماره (۱۸) آمده است. براین اساس سرانه مسکونی مطلوب در روستاهای جلگه‌ای، از دیدگاه ۳۰/۹٪ مدیران بین ۵۰ تا ۱۰۰ مترمربع، ۴۲/۱٪ بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ مترمربع، ۱۴/۶٪ بین ۲۰۰ تا ۳۰۰ مترمربع، ۳/۴٪ بین ۳۰۰ تا ۴۰۰ مترمربع و ۹/۹٪ ۴۰۰ مترمربع و بالاتر عنوان شده است.

جدول شماره ۱۳: سرانه مسکونی مطلوب در روستاهای بخش جلگه‌ای از دیدگاه مدیران

شرح	۵۰-۱۰۰ مترمربع		۱۰۰-۲۰۰ مترمربع		۲۰۰-۳۰۰ مترمربع		۳۰۰-۴۰۰ مترمربع		۴۰۰ مترمربع و بیشتر	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۵۵	۳۰/۹	۷۵	۴۲/۱	۲۶	۱۴/۶	۶	۳/۴	۱۶	۹
ناحیه جلگه‌ای شرق	۱۹	۲۹/۷	۳۰	۴۶/۹	۸	۱۲/۵	۱	۱/۶	۶	۹/۴
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۲۳	۳۰/۳	۲۹	۳۸/۲	۱۴	۱۸/۴	۲	۲/۶	۸	۱۰/۵
ناحیه جلگه‌ای غرب	۱۳	۳۴/۲	۱۶	۴۲/۱	۴	۱۰/۵	۳	۷/۹	۲	۵/۳

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۱۳- استقبال روستائیان بخش جلگه‌ای از طرح تجمیع تیپ روستا

دیدگاه مدیران در زمینه استقبال روستائیان بخش جلگه‌ای از طرح تجمیع تیپ روستاها متفاوت است. به طوریکه، ۶۰/۱٪ موافق و استقبال روستائیان از این طرح را تأیید و ۳۹/۹٪ بقیه مخالف و معتقد بودند که طرح تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای از سوی روستائیان این محدوده مورد استقبال قرارنخواهد گرفت. طبق اظهار نظر مدیران که در جدول شماره (۱۴) آمده است. استقبال روستائیان بخش جلگه‌ای گیلان از طرح تجمیع تیپ روستا در ناحیه جلگه‌ای شرق گیلان با ۶۸/۸٪ بیش از نواحی جلگه‌ای مرکزی با ۵۶/۶٪ و غرب با ۶۰/۵٪ خواهد بود.

جدول شماره ۱۴: استقبال روستائیان بخش جلگه‌ای از طرح تجمیع تیپ روستا از دیدگاه مدیران

شرح	بلی		خیر	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۱۰۷	۶۰/۱	۷۱	۳۹/۹
ناحیه جلگه‌ای شرق	۴۴	۶۸/۸	۲۰	۳۱/۲
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۴۰	۵۲/۶	۳۶	۴۷/۴
ناحیه جلگه‌ای غرب	۲۳	۶۰/۵	۱۵	۳۹/۵

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

این جامعه اثرات، نتایج و پیامدهای قابل توجه این طرح را (جلوگیری از تخریب اراضی کشاورزی، افزایش سطح اراضی کشاورزی و افزایش درآمد روستائیان، استفاده مطلوب از فضای روستا، کاهش سرانه مسکونی و...) مهمترین دلایل استقبال و آگاه نبودن روستائیان و عدم اعتماد آنها به چنین طرح‌هایی، گرایش به زندگی در فضای باز، عدم وجود فرهنگ مناسب و نبود برنامه‌ریزی مناسب در این زمینه را از مهمترین دلایل عدم استقبال روستائیان این محدوده از طرح مورد نظر اظهار داشته‌اند.

۱۴- میزان همکاری روستائیان با تجمیع تیپ روستاها

میزان همکاری روستائیان بخش جلگه‌ای با تجمیع تیپ روستاها از دیدگاه مدیران نشان می‌دهد که، این میزان از نظر ۴۴/۹٪ مدیران زیاد، ۱۳/۴٪ متوسط و ۲۸/۱٪ کم خواهد بود. همچنین از نظر ۱۳/۵٪ مدیران، روستائیان بخش جلگه‌ای با تجمیع تیپ روستاها همکاری نخواهند کرد.

جدول شماره ۱۵: میزان همکاری روستائیان بخش جلگه‌ای با تجمیع تیپ روستاها از دیدگاه مدیران

شرح	زیاد		متوسط		کم		عدم همکاری	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۸۰	۴۴/۹	۲۴	۱۳/۵	۵۰	۲۸/۱	۲۴	۱۳/۵
ناحیه جلگه‌ای شرق	۳۳	۵۱/۶	۱۲	۱۸/۷	۱۶	۲۵	۳	۴/۷
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۳۱	۴۰/۸	۹	۱۱/۸	۲۱	۲۷/۶	۱۵	۱۹/۷
ناحیه جلگه‌ای غرب	۱۶	۴۲/۱	۳	۷/۹	۱۳	۳۴/۲	۶	۱۵/۸

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۱۵- مسائل و مشکلات روستاهای تیپ پراکنده در بخش جلگه‌ای

مسائل و مشکلات روستاهای تیپ پراکنده در بخش جلگه‌ای در چهار زمینه: عدم برخورداری آسان از خدمات، عدم استفاده مطلوب از محیط روستاها، تخریب اراضی مستعد کشاورزی، و عدم استفاده از فضاهای آزاد داخل بافت دایر روستا، دسته‌بندی شده است. براین اساس مسائل و مشکلات روستاهای تیپ پراکنده در بخش جلگه از نظر ۳۷/۶٪ مدیران عدم برخورداری آسان از خدمات، ۲۰/۳٪ عدم استفاده مطلوب از محیط روستا، ۲۷/۵٪ تخریب و نابودی اراضی مستعد کشاورزی و ۱۴/۶٪ عدم استفاده از فضاهای آزاد داخل بافت دایر روستا بوده است.

جدول شماره ۱۶: مسائل و مشکلات روستاهای تپ پراکنده بخش جلگه‌ای از دیدگاه مدیران

شرح	عدم برخورداری آسان از خدمات		عدم استفاده مطلوب از محیط روستا		تخریب و نابودی اراضی مستعد کشاورزی		عدم استفاده از فضاهای آزاد داخل بافت دایر روستا	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۶۷	۳۷/۶	۳۶	۲۰/۳	۴۹	۲۷/۵	۲۶	۱۴/۶
ناحیه جلگه‌ای شرق	۲۸	۴۳/۷	۱۴	۲۱/۹	۱۷	۲۶/۶	۵	۷/۸
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۲۴	۳۱/۶	۲۰	۲۶/۳	۲۰	۲۶/۳	۱۲	۱۵/۸
ناحیه جلگه‌ای غرب	۱۵	۳۹/۵	۲	۵/۲	۱۲	۳۸/۶	۹	۲۳/۷

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۱۶- میزان تأثیر تجمع تپ پراکنده روستاهای بخش جلگه‌ای

بررسی‌های صورت گرفته در زمینه میزان تأثیر تجمع تپ پراکنده روستاها در کاهش مسائل و مشکلات روستاهای بخش جلگه‌ای و افزایش ثبات و پایداری آنها در آینده نشان می‌دهد که، اظهار نظر ۶۵/۷٪ از مدیران زیاد، ۲۷/۵٪ متوسط و ۶/۸٪ درصد کم بوده است. میزان تأثیر تجمع تپ پراکنده روستاهای بخش جلگه‌ای در بین مدیران ناحیه جلگه‌ای شرق با ۶۷/۲٪ به مراتب بیش از نواحی جلگه‌ای مرکزی و غرب بوده است.

جدول شماره ۱۷: میزان تأثیر تجمع تپ پراکنده روستاهای بخش جلگه‌ای از دیدگاه مدیران

شرح	زیاد		متوسط		کم		تأثیر ندارد	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۱۱۷	۶۵/۷	۴۹	۲۷/۵	۱۲	۶/۸	-	-
ناحیه جلگه‌ای شرق	۴۳	۶۷/۲	۱۴	۲۱/۹	۷	۱۰/۹	-	-
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۴۹	۶۴/۵	۲۴	۳۱/۶	۳	۳/۹	-	-
ناحیه جلگه‌ای غرب	۲۵	۶۵/۸	۱۱	۲۷/۹	۲	۵/۳	-	-

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۱۷- نقش تجمع تپ روستا در دستیابی به توسعه پایدار روستایی

نتایج بررسی‌های صورت گرفته در زمینه اینکه تجمع تپ روستا با جلوگیری از کاهش سطح اراضی کشاورزی، تسریع در امر خدمات‌رسانی بهتر، استفاده مطلوب از فضای روستا، کاهش سرانه مسکونی و... در دستیابی روستاهای این محدوده به توسعه پایدار روستایی نقش دارد یا خیر، ۸۵/۴٪ از مدیران موافق و این نقش را تأیید و ۱۴/۶٪ مخالف این نقش بوده‌اند.

جدول شماره ۱۸: نقش تجمع تپ روستا در دستیابی به توسعه پایدار روستایی از دیدگاه مدیران

شرح	بلی		خیر	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۱۵۲	۸۵/۴	۲۶	۱۴/۶
ناحیه جلگه‌ای شرق	۵۷	۸۹/۱	۷	۱۰/۹
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۶۴	۸۴/۲	۱۲	۱۵/۸
ناحیه جلگه‌ای غرب	۳۱	۸۱/۶	۷	۱۸/۴

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۱۸- مدت زمان لازم برای عملی شدن تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای

نتایج حاصل از بررسی مدت زمان لازم برای عملی شدن تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای از دیدگاه مدیران نشان می‌دهد که تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای از نظر ۲/۲٪ مدیران در افق زمانی کوتاه مدت، ۲۳/۶٪ در افق زمانی میان‌مدت، ۷۰٪ در افق زمانی درازمدت عملی می‌باشد. همچنین از نظر ۵/۶٪ مدیران، تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای عملی نمی‌باشد.

جدول شماره ۱۹: مدت زمان لازم برای عملی شدن تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای از دیدگاه مدیران

شرح	کوتاه مدت (۱-۲ سال)		میان مدت (۳-۷ سال)		دراز مدت (۱۰-۷ سال و +)		امکان‌پذیر نیست	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۴	۲/۲	۴۲	۲۳/۶	۱۲۲	۶۸/۵	۱۰	۵/۶
ناحیه جلگه‌ای شرق	۴	۶/۲	۱۴	۲۱/۹	۴۳	۶۷/۲	۳	۴/۷
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	-	-	۱۷	۲۲/۴	۵۵	۷۲/۴	۴	۵/۲
ناحیه جلگه‌ای غرب	-	-	۱۱	۲۸/۹	۲۴	۶۳/۲	۳۰	۷/۹

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۱۹- راههای عملی برای تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای

طبق بررسی‌های انجام شده در زمینه راه‌های عملی برای تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای، دیدگاه ۲۵/۳٪ از مدیران طرح توسعه فیزیکی روستا، ۴۰/۴٪ همکاری و مشارکت روستائیان و ۳۴/۳٪ تدوین قوانین و بوده است.

جدول شماره ۲۰: راههای عملی برای تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای از دیدگاه مدیران

شرح	طرح توسعه فیزیکی روستا		همکاری و مشارکت روستائیان		تدوین قوانین و ضوابط	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۴۵	۲۵/۳	۷۲	۴۰/۴	۶۱	۳۴/۳
ناحیه جلگه‌ای شرق	۱۶	۲۵	۲۹	۴۵/۳	۱۹	۲۹/۷
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۱۸	۲۳/۷	۲۸	۳۶/۸	۳۰	۳۹/۵
ناحیه جلگه‌ای غرب	۱۱	۲۸/۹	۱۶	۴۲/۸	۱۱	۲۸/۹

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۲۰- موانع تجمیع تیپ پراکنده روستاهای بخش جلگه‌ای

به منظور تعیین موانع تجمیع تیپ پراکنده روستاهای بخش جلگه‌ای، چهار گزینه شامل: موانع فرهنگی و اجتماعی، موانع اقتصادی، نبود قوانین و ضوابط و سایر موارد طرح شده است. بر این اساس از مجموع مدیران، ۵۸/۴٪ به موانع فرهنگی و اجتماعی، ۲۳/۶٪ به موانع اقتصادی، ۱۵/۲٪ به نبود قوانین و ضوابط و در نهایت ۲/۸٪ به سایر موارد از قبیل ساختاری، مالکیتی و... اشاره کرده‌اند.

جدول شماره ۲۱: موانع تجمع تپ روستاهای بخش جلگه‌ای از دیدگاه مدیران

شرح	موانع فرهنگی و اجتماعی		موانع اقتصادی		نبود قوانین و ضوابط		سایر
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
جلگه گیلان	۱۰۴	۵۸/۴	۴۲	۲۳/۶	۲۷	۱۵/۲	۵ ۲/۸
ناحیه جلگه‌ای شرق	۳۷	۵۷/۸	۱۶	۲۵	۸	۱۲/۵	۳ ۴/۷
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۴۳	۵۶/۶	۱۷	۲۲/۴	۱۵	۱۹/۷	۱ ۱/۳
ناحیه جلگه‌ای غرب	۲۴	۶۳/۲	۹	۲۳/۷	۴	۱۰/۵	۱ ۲/۶

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

۲۱- امکان پذیر بودن تجمع تپ روستاهای بخش جلگه‌ای

بر اساس بررسی‌های صورت گرفته در زمینه امکان پذیر بودن تجمع تپ روستاهای بخش جلگه‌ای به منظور دستیابی به توسعه پایدار روستایی با توجه به ساختار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی روستاهای این محدوده، دیدگاه ۱/۷۴٪ مدیران مثبت و آن را امکان‌پذیر و ۹/۲۵٪ مدیران مخالف و آنرا امکان‌پذیر نمی‌دانند.

جدول شماره ۲۲: امکان پذیر بودن تجمع تپ روستاهای بخش جلگه‌ای از دیدگاه مدیران

شرح	بلی		خیر	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
جلگه گیلان	۱۳۲	۷۴/۱	۴۶	۲۵/۹
ناحیه جلگه‌ای شرق	۵۰	۷۸/۱	۱۴	۲۱/۹
ناحیه جلگه‌ای مرکزی	۵۵	۷۲/۴	۲۱	۲۷/۶
ناحیه جلگه‌ای غرب	۲۷	۷۱/۱	۱۱	۲۸/۹

منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۸۷

با توجه به مطالعات صورت گرفته، نقش و تأثیر طرح تجمع تپ روستا در توسعه و شکوفائی کشاورزی و افزایش درآمد و ارتقای سطح زندگی روستائیان، خدمات‌رسانی مطلوب، جلوگیری از مهاجرت روستائیان تسهیل در امر عمران و آبادانی روستاهای این محدوده و در نتیجه رسیدن به توسعه پایدار روستایی از مهمترین دلایل موافقت و مواردی نظیر: عدم وجود مدیریت در ساخت و ساز روستاها، تحمیل هزینه بر روستائیان و مشکلات فرهنگی و اجتماعی از مهمترین دلایل مخالفت مدیران با این برنامه بوده است. بطوریکه این گروه تنها طرح تجمع تپ روستاهای جلگه‌ای را برای رسیدن به توسعه پایدار روستایی کافی ندانسته و موفقیت در این طرح را مستلزم برنامه‌ریزی صحیح، فرهنگ سازی، تنظیم قوانین و مقررات و اطلاع‌رسانی صحیح در بین روستائیان و جلب مشارکت آنها می‌دانند.

جمع بندی و نتیجه‌گیری

استفاده از نظریات و دیدگاه‌های مدیران سطوح مختلف در امر برنامه‌ریزی توسعه روستایی امروزه از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. تحقیق حاضر که دیدگاه مدیران مختلف استان گیلان در زمینه امکان تجمع تپ روستاهای جلگه‌ای به منظور توسعه پایدار روستایی را مورد بررسی و ارزیابی قرار داده به منظور آزمون فرضیه‌ها پس از انجام پیمایش و تجزیه و تحلیل پرسش‌نامه‌ها نتایج زیر حاصل شد:

۱. اطلاع مدیران از تجمیع تیپ روستاها در سطح بالایی قرار دارد به طوریکه بیش از ۸۲٪ مدیران با تجمیع تیپ روستا آشنایی دارند ولی میزان آشنایی اکثرمدیران با ۸۴/۳٪ متوسط به پایین است. که این موضوع با سطح سواد و تحصیلات مدیران در سطوح مختلف کاملاً در ارتباط است.
۲. تجمیع تیپ روستا نتایج و اثرات احتمالی متنوع را به دنبال دارد که در این میان سهم کاهش مشکلات خدمات رسانی و استفاده مطلوب از محیط روستا به ترتیب با ۳۷/۱٪ و با ۲۳٪ بیش مواردی از قبیل: افزایش سطح اراضی کشاورزی، جلوگیری از مهاجرت روستائیان و حفص محیط طبیعی روستا بوده است.
۳. تیپ پراکنده روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان دارای معایب و نقاط ضعف متعددی است که عدم ارائه خدمات آسان، عدم استفاده مطلوب از فضای روستا و تخریب اراضی حاصلخیز کشاورزی به ترتیب با : ۳۹/۳٪، ۲۲٪ و ۲۱/۳٪ بیش از سایر موارد نظر مدیران را به خود جلب کرده است.
۴. موافقت مدیران با تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان با توجه به نتایج و اثرات آن، بالا و ۹۱/۶٪ مدیران موافق تجمیع تیپ روستا بوده‌اند. میزان موافقت مدیران نیز با تجمیع تیپ روستاها در سطح بالایی بوده به طوریکه میزان موافقت حدود ۸۲٪ مدیران متوسط به بالا بوده است.
۵. میزان مساحت اختصاص یافته به کاربری مسکونی (خانه، حیاط، انبار و...) در روستاهای جلگه‌ای گیلان، از نظر اکثر مدیران (۴۰/۵٪) زیاد بوده که در این زمینه، مدیران ناحیه جلگه‌ای غرب با ۴۲/۱٪ بیش از مدیران نواحی جلگه-ای شرق (۴۰/۶٪) و مرکزی (۳۹/۵٪) این موضوع را تأیید کرده‌اند. یکی از مهم‌ترین معایب روستاهای تیپ پراکنده جلگه گیلان، اختصاص مساحت زیاد به کاربری مسکونی است. اثرات اختصاص مساحت زیاد به کاربری مسکونی بر سطح اراضی کشاورزی، از نظر ۶۱/۳٪ از مدیران، زیاد بوده است. به طوریکه هر ساله در نتیجه اختصاص مساحت زیاد به کاربری مسکونی شاهد کاهش چشمگیر سطح اراضی حاصلخیز کشاورزی می‌باشیم.
۶. امکان ساخت واحدهای مسکونی دو یا سه طبقه در روستاهای بخش جلگه‌ای به منظور استفاده بهینه از فضای روستا و نیز کاهش سرانه مسکونی، از دیدگاه ۷۱/۳٪ مدیران امکان‌پذیر بوده است. همچنین در زمینه میزان امکان ساخت واحدهای مسکونی دو یا سه طبقه در روستاهای جلگه‌ای، ۶۱/۸٪ درصد از مدیران امکان ساخت واحدهای مسکونی دو یا سه طبقه را در محدوده مورد مطالعه، زیاد اظهار کرده‌اند.
۷. متوسط سطح کاربری مسکونی در روستاهای بخش جلگه‌ای، از نظر ۱۴۴ نفر از مدیران با حدود ۸۱٪، کمتر از ۴۰۰ مترمربع بیان شده است که این میزان با متوسط سطح کاربری مسکونی روستاهای این محدوده در شرایط فعلی فاصله بسیار زیادی دارد. سرانه مسکونی مطلوب کاربری مسکونی نیز از دیدگاه ۷۳٪ مدیران در سطح روستاهای بخش جلگه‌ای، کمتر از ۲۰۰ متر مربع تعیین شده است.
۸. دیدگاه مدیران در زمینه استقبال روستائیان بخش جلگه‌ای از طرح تجمیع تیپ روستاها متفاوت است. بطوریکه ۶۰/۱٪ مدیران موافق و استقبال روستائیان را تأیید و ۳۹/۹٪ بقیه مخالف بوده‌اند. بر این اساس میزان همکاری روستائیان بخش جلگه‌ای با تجمیع تیپ روستاها از دیدگاه ۵۸/۳٪ مدیران، متوسط به بالا خواهد بود.

۹. مسائل و مشکلات روستاهای تیپ پراکنده در بخش جلگه‌ای در زمینه‌های مختلفی مورد بررسی قرار گرفته شده است که در این میان مسائل و مشکلاتی از قبیل: عدم برخورداری آسان از خدمات، تخریب اراضی مستعد کشاورزی، عدم استفاده مطلوب از محیط روستاها، و عدم استفاده از فضاهای آزاد داخل بافت دایروستا به ترتیب با: ۳۷/۶٪، ۲۷/۵٪، ۲۰/۳٪ و ۱۴/۶٪ رتبه‌های اول تا چهارم را به خود اختصاص داده‌اند.

۱۰. میزان تأثیر تجمع تیپ پراکنده روستاهای بخش جلگه‌ای در کاهش مسائل و مشکلات روستاهای این محدوده و افزایش ثبات و پایداری آنها در آینده از نظر ۶۵/۷٪ از مدیران زیاد، ۲۷/۵٪ متوسط و ۶/۸٪ درصد کم بوده است. دیدگاه مدیران در زمینه اینکه تجمع تیپ روستا با کاهش مسائل و مشکلات عدیده روستاهای بخش جلگه-ای، در دستیابی روستاهای این محدوده به توسعه پایدار روستایی نقش دارد یا خیر، ۸۵/۴٪ از مدیران موافق و نقش تجمع تیپ روستاها را در این زمینه تأیید کرده‌اند.

۱۱. مدت زمان لازم برای عملی شدن تجمع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای بسیار حائز اهمیت است. دیدگاه ۷۰٪ از مدیران در این زمینه نشان می‌دهد که تجمع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای در دراز مدت (۷ تا ۱۰ سال و بیشتر) عملی و امکان پذیر می‌باشد.

۱۲. راههای عملی برای تجمع تیپ روستاهای جلگه‌ای، دیدگاه ۲۵/۳٪ از مدیران طرحهای توسعه فیزیکی روستا، ۴۰/۴٪ همکاری و مشارکت روستائیان و ۳۴/۳٪ تدوین قوانین و ضوابط بوده است. با توجه به اظهار نظر مدیران همکاری و مشارکت روستائیان در این برنامه بسیار مهم و بیش از سایر موارد نقش آفرین خواهد بود.

۱۳. تجمع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای با موانع و محدودیتهایی مواجه خواهد بود که موانع فرهنگی و اجتماعی، موانع اقتصادی و نبود قوانین و ضوابط نمونه‌های بارز آن است. که ۵۸/۴٪ مدیران به موانع فرهنگی و اجتماعی، ۲۳/۶٪ به موانع اقتصادی، ۱۵/۲٪ به نبود قوانین و ضوابط و ۲/۸٪ سایر موارد از قبیل: موانع ساختاری، مالکیتی و ... را بیان کرده‌اند.

۱۴. با توجه به میزان اطلاع، اثرات و نتایج، میزان موافقت، مسائل و مشکلات، میزان تأثیر، افق زمانی، موانع و تنگناها و راههای عملی برای تجمع تیپ روستاها، نتایج بررسی‌ها در زمینه امکان پذیر بودن تجمع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای به منظور دستیابی به توسعه پایدار روستایی با توجه به تنوع ساختار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی روستاهای این محدوده، ۷۴/۱٪ مدیران تجمع تیپ روستاها را با توجه به نقش و تأثیر آن در کاهش مسائل و مشکلات عدیده روستاهای جلگه‌ای و فراهم نمودن بستر لازم برای دستیابی به توسعه پایدار روستایی از طریق استفاده بهینه از فضای روستا، امکان‌پذیر می‌دانند.

با توجه به نتایج بدست آمده، تجمع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان که به دنبال تغییر شیوه سکونت روستائیان این محدوده از شیوه پراکنده به نیمه پراکنده می‌باشد، به عنوان یک رویکرد جدید در برنامه‌ریزی کالبدی و توسعه منطقی سکونتگاههای روستایی این محدوده مطرح است. موارد و شاخص‌های مورد بررسی و ارزیابی در این پژوهش که در جداول (۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۵، ۱۶، ۳، ۲ و ۲۲) آمده نشان می‌دهد که از یک طرف با توجه به میزان اطلاع، اثرات و نتایج، میزان تأثیر در کاهش مسائل و مشکلات، موانع و محدودیتهای ... و امکانات و قابلیت-

های مختلف و متنوع بخش جلگه‌ای از نظر: طبیعی و اکولوژیکی، اجتماعی، اقتصادی، کالبدی- فضایی، فرهنگی و سیاسی از طرف دیگر، اگر چه تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان از دیدگاه مدیران (۷۴/۱٪) امکان- پذیر بوده و دلالت بر تأیید فرضیه اول دارد ولی وجود موانع فرهنگی، اجتماعی و نبود قوانین و ضوابط در این زمینه، اجرای آن در کوتاه مدت و یا میان مدت با مشکل مواجه خواهد بود.

روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان امروزه با مسائل و مشکلات عدیده‌ای مواجه می‌باشند. دیدگاه مدیران در این زمینه بیش از همه به مسائل و مشکلات خدمات رسانی و بالا بودن هزینه‌های ارائه آن است (جداول: ۴ و ۱۶). ارزیابی‌های صورت گرفته در راستای صحت یا سقم فرضیه دوم حاکی از آن است که در شرایط موجود یکی از مهمترین مسائل، مشکلات و دغدغه‌های مدیران در زمینه ارائه امکانات و خدمات به روستائیان و بالا بودن هزینه- های آن است که نقش تجمیع تیپ روستاها در کاهش مسائل و مشکلات مذکور و تسریع در روند ارائه آن قابل توجه است (جداول: ۵ و ۱۷) به طوریکه ۹۳/۲٪ مدیران این نقش را تأیید و آن را متوسط به بالا عنوان کرده‌اند. بنا براین و با توجه به نتایج بدست آمده، فرضیه دوم مبنی بر نقش تجمیع تیپ روستا در کاهش هزینه‌ها و مسائل و مشکلات خدمات رسانی به روستاهای جلگه‌ای، تأیید می‌شود.

تجمیع تیپ روستا با تغییر در شیوه سکونت و زندگی روستائیان از شیوه پراکنده به نیمه پراکنده، درصدد کاهش مسائل و مشکلات عدیده روستاهای بخش جلگه‌ای در زمینه‌های مختلف است. به عبارت دیگر تجمیع تیپ روستاها با تسریع در امر خدمات رسانی و کاهش هزینه‌های آن، جلوگیری از تخریب اراضی حاصلخیز کشاورزی، کاهش سرانه مسکونی از طریق رعایت سرانه مطلوب در بخش جلگه (۸۰ متر مربع)، بهره‌برداری بهینه از فضای روستا و حفظ محیط طبیعی آن از طریق مدیریت نواحی روستایی، درصدد فراهم نمودن زمینه‌های دستیابی - روستاهای این محدوده به توسعه پایدار روستایی در درازمدت است (جداول: ۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸ و ۱۷). لذا با توجه به نقش تجمیع تیپ روستا در توسعه پایدار روستایی که در جدول (۱۸) آمده، و تأثیر تغییر شیوه سکونت و ایجاد الگوی جدید استقرار در توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان را در بلندمدت نشان می‌دهد، فرضیه سوم نیز مبنی بر نقش تجمیع تیپ روستاها در فراهم نمودن زمینه‌های دستیابی به توسعه پایدار روستایی در بلند مدت تأیید می‌شود.

راهکارهای پیشنهادی برای تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای گیلان از دیدگاه مدیران

با توجه به نتایج این پژوهش، راهکارهای زیر از سوی مدیران برای تسهیل و تسریع در روند تجمیع تیپ روستاهای بخش جلگه‌ای گیلان به منظور دستیابی به توسعه پایدار روستایی پیشنهاد شده است:

- ایجاد زمینه‌های فرهنگی در راستای تقویت فرهنگ روستائیان جهت تغییر شیوه سکونت از حالت پراکنده به نیمه پراکنده به منظور استفاده بهتر از فضای روستا.

- تهیه و تدوین ضوابط و مقررات مشخص برای تجمیع تیپ روستاها جلگه‌ای و به عبارتی قانونمند کردن بحث تجمیع تیپ روستاها.

- جلب حمایت و مشارکت دولت از ایجاد نظام جدید استقرار در روستاهای جلگه‌ای به منظور بهره‌بردار بهینه از فضای روستاها در قالب برنامه‌ریزی کالبدی و توسعه منطقی سکونت‌گاه‌های روستایی از طریق تأمین اعتبارات و اعطای تسهیلات به روستائیان.

- توجه و اهمیت به نقش مشارکت روستائیان در فرآیند اجرای برنامه‌های توسعه روستایی در مراحل مختلف برنامه.
- استفاده از دیدگاه‌ها و نظریات متخصصین و کارشناسان امر برنامه‌ریزی توسعه روستایی در مراحل و زمینه‌های مختلف نظیر: تعیین ضوابط و مقررات، چگونگی و نحوه اجرای تجمیع تیپ روستاها.
- قرارداد طرح تجمیع تیپ روستاهای جلگه‌ای در سند توسعه شهرستان‌ها با توجه به سیاست حفظ و جلوگیری از تخریب اراضی حاصلخیز کشاورزی و حفظ محیط زیست روستاهای این محدوده.
- برگزاری کلاس‌های آموزشی و توجیهی برای مدیران محلی روستاهای جلگه‌ای گیلان به منظور تشویق و ترغیب روستائیان به تغییر نحوه سکونت و استقرار مسکن از حالت پراکنده به نیمه پراکنده.
- توجه به ساختار فرهنگی و اجتماعی روستاهای جلگه‌ای گیلان در تهیه و تدوین ضوابط و مقررات و اجرای تجمیع تیپ روستا.

منابع و مآخذ

- آسایش، حسین (۱۳۸۵). اصول و روشهای برنامه ریزی روستایی. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور، _____ (۱۳۸۴). برنامه‌ریزی کالبدی سکونتگاههای روستایی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات باوقار، ایرج (۱۳۷۵). "علل ایجاد روستاهای پراکنده در داخل جنگلهای گیلان و چگونگی تجمیع آنها". مجموعه مقالات سمینار ساماندهی روستاهای پراکنده، همدان، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی (۱۳۷۵). "شیوه سکونت‌گزینی و گونه‌شناسی مسکن روستایی در مناطق زلزله زده گیلان و زنجان". رضوانی، محمد رضا (۱۳۷۵). "سیاستها و خط مشی های برنامه ریزی سکونتگاههای روستایی (تجربه کشور انگلیس)". مجموعه مقالات سمینار ساماندهی روستاهای پراکنده، همدان، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان (۱۳۸۱). نقشه سیاسی استان گیلان، مقیاس ۱:۵۰۰۰۰ _____ (۱۳۸۴). اسناد توسعه استان گیلان، سند توسعه شهرستان رشت _____ (۱۳۸۴). اسناد توسعه استان گیلان، سند توسعه شهرستان ماسال _____ (۱۳۸۵). فرهنگ آبادیهای شهرستانهای استان گیلان
- سعیدی، عباس (۱۳۷۷). مبانی جغرافیای روستایی، انتشارات سمت
- مولائی‌هشجین، نصراله (۱۳۸۱). "تحلیلی پیرامون کاربرد جغرافیا در برنامه‌ریزی توسعه فیزیکی سکونتگاههای روستایی در ایران". فصل نامه فضای جغرافیایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر، سال دوم، شماره ۶
- _____ (۱۳۸۴). سند توسعه شهرستان رشت، فرمانداری شهرستان رشت، جلد اول _____ (۱۳۸۴). سند توسعه شهرستان ماسال، فرمانداری شهرستان ماسال، جلد اول
- معاونت برنامه‌ریزی استانداری گیلان (۱۳۸۵). سرشماری عمومی نفوس و مسکن، فرهنگ آبادیهای استان گیلان _____ (۱۳۸۷). واحد GIS
- مهدوی، مسعود (۱۳۷۷). مقدمه ای بر جغرافیای روستایی ایران. تهران: انتشارات سمت،

مطالعات میدانی